

Причем результативность селекционной работы в последние 15 лет заметно возросла.

После того, как начал функционировать фитотрон во ВНИИ риса, объем прорабатываемого селекционного материала увеличился в несколько раз. Наряду с традиционными направлениями селекции (создание скороспелых и среднепоздних сортов) были начаты работы по созданию специальных сортов: холодостойких, солеустойчивых, устойчивых к глубокому слою воды при получении всходов, иммунных и толерантных к болезням и вредителям. Последнее направление развивается особенно интенсивно.

Основная болезнь риса на Кубани пирикулярриоз – достигает эпифитотивного развития каждые 10-12 лет. Поэтому отбор устойчивых к болезням сортов и форм является неременным условием в селекционной работе. Уже создан ряд таких сортов: (Бластоники, Талисман, Снежинка), которые подтвердили высокую степень устойчивости при эпифитатийном развитии пирикулярриоза в 1997г.

Новые сорта скороспелый Спринт и среднеспелый солеустойчивый Курчанка показывают высокую устойчивость к рисовой листовой нематоды.

Из сортов предназначенных для возделывания по мало-энергоёмкой бесpestицидной технологии, особо выделяется среднеспелый сорт Лидер.

В последние годы созданы сортообразцы, имеющие габитус растений, принципиально нового типа с эректоидным расположением листьев и крупной метелкой. На базе этих образцов будут созданы высокопродуктивные сорта для возделывания в 21 веке.

УДК 633.18:531.1

СИСТЕМА НАСІННИЦТВА РИСУ НА УКРАЇНІ

**А.А. ВАНЦОВСЬКИЙ, В.А. БЕЗТРАВНИЙ,
Л.Г. ЗАХАРЧЕНКО, П.Д. ЗАХАРЧЕНКО – Дослідна
станція рису УААН, м.Скадовськ**

З метою поліпшення організації насінництва рису в 1995 році створена Дослідною станцією рису УААН асоціація рисосійних господарств України "Аргоеліта", яка лягла в основу організаційно-економічної моделі промислового насінництва рису в ринкових умовах господарювання, на яку накладене завдання по виробництву насіння високих репродукцій рису.

Центральною ланкою асоціації є Дослідна станція рису УААН, на яку покладень обов'язки разом з дослідним господарством "Кілійське" виробляти та забезпечувати асоціацію оригінальним насінням введених в Державний реєстр сортів рису в науково-обгрунтованій кількості і затверджених Радою асоціації відповідно запитам рисосійних господарств. Крім того, Дослідна станція рису надає науково-методичну допомогу господарствам асоціації в вирощуванні еліти, забезпеченні їх якості, відповідно діючим стандартам, виконує методичне керівництво впровадженням передових технологій виробництва насіння, своєчасно проводить польові обстеження, апробацію, оформлюючи відповідну документацію.

Допоміжними господарствами по виробництву і реалізації насіння еліти рису безпосереднім виробникам товарного зерна визначені господарства "П'ятиозерне", "Дніпровське", КСП "Рисове", КСП "Гвардієць" автономної республіки Крим, які зобов'язані чітко витримувати прийняту технологію вирощування насіння, доведення його до вимог стандарту, організовувати сортові і видові прополки, забезпечувати зберігання і реалізацію насіння в відповідності з законодавством.

Головним керівним органом асоціації є Рада асоціації, в склад якої входять керівники господарств і установ членів асоціації. Очолює Раду директор Дослідної станції рису, організації – засновника асоціації. Виконавчі функції керівництва в період між засіданнями Ради, регулювання взаємовідносин між виробниками та споживачами насіння здійснює виконавчий керівний орган.

Для асоціації розроблено статут та інші документи, які регламентують її виробничу та комерційну діяльність, права і обов'язки її членів.

В основу діяльності асоціації покладена система договірних взаємовідносин між виробниками і споживачами насіння, система економічних взаєморозрахунків, яка забезпечує вигідне співробітництво зацікавлених сторін.

З метою гарантованого виробництва насіння по сортам і репродукціям, а також своєчасної їх реалізації господарствам-споживачам розроблені умови взаємовідносин між насінницькими господарствами, асоціацією та господарствами-замовниками продукції розглянуті і затверджені Радою асоціації. Кількість необхідного насіння для задоволення заявок господарств споживачів затверджуються на Раді асоціації по сортам і репродукціям.

На їх основі доводиться завдання до насінницьких господарств, яке є обов'язковим при укладанні договорів для обох сторін. В обов'язки асоціації входять визначення сортової політики по регіонам, оптимальних розмірів виробництва насіння, виходячи з

наявних можливостей і потреби, організація контролю за виконанням взятих зобов'язань.

Так в автономній республіці Крим визначено сорт Спальчик, Слов'янець; Херсонській-Мутант 428, Спальчик, Слов'янець; Одеській-Краснодарській 424, Перекат. Оптимальний розмір виробництва насіння еліти рису наступний: автономна республіка Крим – 300 т., Херсонська обл. – 120 т., Одеська обл. – 80 т.

Взаєморозрахунки між членами асоціації по реалізації насіння встановлені як вартісні по орієнтованим цінам з врахуванням сорто-надбавок і бартерні по визначеним еквівалентам.

За послуги асоціації "Агроеліта" господарства, які виробляють насіння супереліти і еліти, відраховують 20% від виробництва насіння, з яких 10% закладено в вартість насіння господарств замовників. Ці кошти використовуються на утримання робочого апарату асоціації та спеціалістів, які залучаються для виконання окремих функцій та робіт тимчасово, науково-дослідну роботу по насінництву, а також для матеріального стимулювання працівників господарств, пов'язаних з насінництвом рису.

Три роки роботи асоціації показали економічну доцільність застосованого варіанту вдосконалення насінництва рису.

Господарствами асоціації вироблено в 1995 році 660 т., 1996 – 500 т., 1997 – 512 т. еліти рису, що перевищує обсяги виробництва в попередні роки в 1,5-2 рази.

УДК 631.527:633.18

НОВЫЕ ПОДХОДЫ К СЕЛЕКЦИИ, ИСПЫТАНИЮ И ИСПОЛЬЗОВАНИЮ СОРТОВ РИСА В ПРОИЗВОДСТВЕ

**В.С. КОВАЛЕВ – Всероссийский НИИ риса,
г.Краснодар**

Селекция сортов справедливо считается одним из важнейших и экономически наиболее дешевых путей повышения урожайности сельскохозяйственных культур.

Работа, проводимая лабораторией селекции ВНИИ риса по совершенствованию технологии селекционного процесса, показала наличие больших резервов в повышении урожайности за счет создания и рационального использования новых сортов.

Результативность селекции была повышена путем: 1) разделения селекции на несколько направлений с целью создания специальных сортов; 2) увеличения объемов прорабатываемого мате-